

САНА ОЛОХ

ХАҢАТ
331 СЫЛ АЛТЫННЫ
16 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАА
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№122 (6883)

1989 снл. Алтынны 12 күнэ.
ЧЭППИЭР

Сыаната
3 харты

Сүөһү кыстыгар үүтү-аһы дэлэтии үрдүк кирбиилэрин ылыабын, пятилеткатаабы соруктары толорууга хаалыыттан тахсыабын Оройуон үлэһиттэрин социалистической ЭБЭНЭЭТЭЛИСТИБЭЛЭРЭ

Кэлэр сылга дойду уонна биһиги оройуонмут олоһор сүтүгэн суолтаах сойуулар буолуохтара. 1990 сыл алтынныгыгар ССКП XXVIII съезд ыгырылына. Итинэн сибээстэн оройуоннаабы XXX партиянай конференция ытыллыа. Билигин — партия общественности демократизациялааһыгар, экономической реформаны олоххо киллэригэр туруорбут соруктарын толоруу ураты эппиттээх кэм. Оттон биһиэхэ оройуон экономикаһын сайыннарыга улахан суолталаах хаһаайыстыбаннай сезон — сүөһү 1989—1990 сс. кыстыга — сааланна. Биллэрин курдук, оройуон пятилетка ааспыт үс сылыгар государствоса 1030 тонна үүтү, 110 тонна эти ситэ туттарбаста. Ити хаалыыттан тахсыа быһылгы кыстыгы хайдах тарйарбиттэн, бу кэмкэ күһү-кусабы төһө көдүүстээхтик туһанар-бытыттан быһаччы тутулукаах.

Быһыл оройуон сүөһү аһылыгынан хааччылыта кэллэҥи ханна да дыһлааһар ордук. «Мындааайын уонна Субуруускай аатынан совхозтар оттообун сезоннаабы былааннарын аһара толордулар. Оройуон үрдүнэн барыта 32969 тонна от бэлэмнэнэ (ити ааспыт сыллаахытааһар 9000 тоннаанан эбэх), 18272 тонна сиилэс соботуопкаланна (бу былааннаммытынааһар 2600 тоннаанан эбэх). Итин таһынан бааһынаттан 4000 тонна бурдук хомулунна. Быһылгы наагациянан оройуонка 9200 тонна комбикорм асылылына.

Кыстыгы тэрээһиннээхтик атаарыта аренда, кооперация курдук хаһаайыстыбаны саҕа ыһыаһарын олохтообун эмиз улахан төһүүнэн буолуоҕа. Билигин совхозтарга ыһыаһын 69,4 бырыһыанын, ыһчат сүөһү 64,6 бырыһыанын, сылгы үөрүн барытын арендай бэдэрэтинэн үлэлиир коллективтар көрөллөр-хараһаллар.

Кыстыкка сүөһүтүн ыһыллар бородууксууһун элбэтии, бастатан туран, дьону кытта үлэни хайдах тэрийэртэн, сүөһүтүтэри хааччылыыттан тутулуута. Онон, туох-ханнык иннилэ, сүөһүтүтэри эргизинэн, олох-дьаһах өгөлөрүнэн уонна медицинскэй хааччылыыга ураты болгомото уурулуоҕа. Ыһыаһыттарга манньын эбэн чөлүктүлэр көрүлүөхтэрэ: фермада бастайааннай үлэлиир манньыһыттарга общественной аһылык лимиттэн сылга 25 килограмм эти, 1,5 центнер манньыт үүтү аһылааһын, итин таһынан, кинилэр үлэлиир усулуобуйалара доруобуйага буорту-

лаабын учуоттаан, 1,5 центнер үүтү басхо биһиги уон сылтан итэһэ суох манньыксытаабыт дьонго нааһынай дьонно тутууга бэриллэр ссуда: 50 бырыһыанын совхозуона төлөтүү; үүт ыһыаһар үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит манньыксыттарга эргизин, олох-дьаһах уонна медицинскэй өгөлөрүнэн, транспортын туһанаалларыгар ордухтаах усулуобуйаны үөскэтии, кинилэр өкүөхэ бырааптаахтарын туһулуур дастабырыанчыалары туттарыт.

Ферма үлэһиттэрин идеологической хааччылыыны туһарыга, кинилэр иһи ардыларыгар нэдиэлэтээх социалистической куоталаһыны тэкинтэ Сүөһүтү күнүн көдүүстээхтик туһанарга. Бээтинсэ аайы Сүөһүтү күнүгэр тахсыт, бу дьаһалы тэрийи манньык бэрээдэҥи олохтуурга; ый бастаһы бээтинсэтигэр — совхозтар, өдөлөннөлөр саһааһычылара уонна специалистара, иһилигэр — эргизин уонна олох-дьаһах өгөтүнэн хааччылыы тэрийтэлэрэ; үсүһүгэр — медицина уонна культура учреждениелэре төрдүгүгэр — ССКП райкомун, райсовет исполкомун, представительдэре, ОАПХ специалистара, шефствэ тэрийтэлэр.

Сүөһүтү дьэтин дьон сиһиһалыһын тэрийи, илэҥи кэмнэ көдүүстээхтик атаарыт дьоннээх кинилэр кубулулар инниттан манна араас агитационнай-маассабай, културнай дьаһаллары уонна спортивной курэтиһиллэри былааннаахтык ыһтарга. Күннээһи, нэдиэлэтээх социалистической куоталаһыны, экономической үөрэхтээһини тэрийиҥи кыһыл мунуктар орооллорун үрдэтэргэ.

Кыстыкка үүтү-аһы дэлэтингэ манньык чөлү сыалы-соругу туруоруна-быт:

— ааспыт кураан сыллар содуллэ-рыгар сүөһү үөрүгэр тахсыбыт хо-роммуну чөлүгэр түһэригэр утум-наах үлэни ыһтарга;

— сезон устата биһир фуражнай ыһахтан ортотунан 1000 килограммтан итэһэ суох үүтү ыһарга, итинэн аас-пыт кыстыкка ситиһиллибитэ 78 кило-граммынан туһсарарга;

— валовойнан 5600 тонна үүтү ыһарга, итинэн государствоса 3300 тоннаһын туттарарга, товарность 90 бырыһыантан наһаабатын ситиһэргэ;

— кэлэр сыл бастаһы аһарыгар тут-тарыллар сүөһү орто ыһааһынын 325 килограммга тирдэн ааспыт сыл ту-һааһына кэмнээһи көрдөрүүнү 10 килограммынан туһсарарга, кыстык үс-

тата ыһчат сүөһүтүн ортотунан 90 килограмм приваһи ыһан ааспыт кы-стыкка ситиһиллибитэ 18 килограммы-нан туһсарарга;

— ыһах сүөһү уонна сылгы маньы-уон олүүтүн 15 бырыһыан наһтаар-га;

— кэлэр сылга искусствоннайдык сизмэлэһиһтээх уонна саһтарыллаах-таах тыһаастар 70 бырыһыаннара сыл бастаһы аһарыгар саһтарылла-ларын уонна сизмэлэһиһтири сити-һэргэ;

— аһал площадкаларга түмүктүүр уотууга 2500 субаны туруоран хас биһирдигиһиттэн 30—40 килограмм приваһи ыһарга;

— сезон устата интенсивкэй уотууга 800 ыһчат сүөһүнү туруорарга;

— сүөһү интэһитигэр арендай бэ-дэрэтинэн үлэлиир бигэ ээһөлөри саһты тэрийэргэ, үүт 70 бырыһыан арендай коллективтарга ыһарын ситиһэргэ;

— общественнай уонна чааһынай секторга кооперациялааһыны сүөһү-нү дуоһаар быһытынан иһилиһи-һэ көрүүтүгэр-хараһымыгар би-һирини кыһтарга, 600 мөлөх турук-таах өкүрүгэр иһирдэри ыһа көрүү-түгэр туттарарга;

— кэтэх хаһаайыстыбаны, бааһынай хаһаайыстыбаны уонна тэрийтэлэр комолто хаһаайыстыбаларын сайы-нарыга утумнаах үлэни ыһтарга.

Ити сыалы-соругу ситиһэр инкит-тан ураты болгомото сүөһү интэһи-гэр технология дьиссиплиныһын тутулууга, специалистэри техноло-гийытаан туһаныыга уурулуоҕа. Ферма механизациятын туһаныыга тахсыбыт итэһэстэри туоратыт, фер-малары оттууһунан, электрэнерги-янан, ууһун тиһигин быһаһа хаач-чылыы эмиз хаһаайыстыгы эрэйэр. Механизация сүөһүнү уулатыыга 90 бырыһыан, ыһабы ыһаһыга 75 бы-рыһыан, ноһуому ыһаһаһына 62 бырыһыан туһаныһаларын ситиһи-һэтигэр. Итин таһынан Нерюнгри куорат уонна оройуон киһини со-вхозтары кытта шефствэ тэрийтэлэ-рэ кыстыкка сүөһүтүн ыһыллар бо-родууксууһун үрдэтигэр көдүүстээх көмөкү өкөрөллөрүн хааччылар со-руктааһыт.

Быһылгы кыстыкка үүтү-аһы дэлэ-тингэ манньык эбэлээтиһтибэни то-лорор тутууга оройуон үлэһиттэрин куустэрин-кыһтарын барытын туһа-ны Ас-уөл программанын олоххо киллэрингэ дьоруунаах олугу ууруо-ҕа.

ССРС ВЕРХОВНАЯ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА [ССТА]. Алтын-ны 9 күнүгэр ССРС Вер-ховнай Совете үлэһэ кол-лективнай мөһүөрдэри быһаарыи бэрээдэҥи сү-рүнүүр уонна забастов-калары ыһыыга быраабы көрөр Сохуону ыһына. Манньык правовой акт на-делааҕа быһыл дойду ба-ры кэригэ чоһтоох бас-сейнарыи хаппит шахте-рлер забастовкаларын кэ-нииттэн көстөн таһыста. До-кумуон бастаһы аһыллыта Верховнай Совет бастаһы сессиятыгар дьүүлэһили-бит, ол кэнииттэн парла-мент бастаһааннай орган-нарыгар ситиһиллэн өһө-һуллубута.

Сохуон иһсэр өрүтүгэр представителлэриттэн тэ-гэрүттэргэ олозуран тэ-риилэр эйэлэһиннэрэр ко-миссияда мөһүөрдү 5 күн иһикэи көрүүнү хааччылар. Ол кэнииттэн сөбүлэси-һингэ кэлбэтэххэ, өрүттэр дьыһалыи үлэ арбитраһы-гар түһэриһтири сөп. Арбитраж 7 күннээх бол-досх иһинэн быһаарыыны ыһынааһаах. Манна даһы-ны биһир санаада кэлбэтэх-хэ, үлэ коллектива забас-товканы саһалыыр быраап-таах.

Государственный уонна общественной тутулу куу-с өртүнэн көтүүнү туһуна көрдөбуллэри көтөбүүнү кытта сибээстээх матыһа-рынан ыһыллар забастов-калар, ону тэҥэ нацио-нальнай уонна расовой тэ-г буолууну кэһингэ тиһэр-дэр.

көрдөбуллэр сохуоннай сохуон саһыллаһаллар. Олохтоомут процедураны иһэн туран биллэриллибит забастовкалар эмиз сохуон-наа суохтарынан аһыл-лаһаллар.

Дьон олоһор уонна до-руобуйатыгар кутталы үө-скэтэр буоллаһтарына, ону тэҥэ тимир суол уонна куорат общественной тран-спорты, гражданской авиа-ция, сибээс, энергетика, оборона салааларын пред-приятиелэригар, дойду обороналарын ыһаһын, бэ-рээдэҥи, куттала суох буо-луутун хааччылыы сүкта-риллибит государственнай органиһарга, тэрийтэлэргэ, тохтоло суох үлэлиир про-изводстволарга забастовка көсүлүлэмэст. Манньык предприятиелар уонна тэ-рийтэлэр коллективтэри бэйэлэрин бырааптарын уонна интэриһтэрин кө-мүскүүргэ ССРС эбэтэр союзнай республика Вер-ховнай Советыгар тийэл-лэр.

Забастовкалааччыларга материальной көмөкү өһө-рөргө үлэ коллектива кө-мүл өртүнэн усунуостар уонна сиртибэлээһиннэр суоттарыгар фонданы эбэ-тэр аһал страховоной фон-даны тэрийэр бырааптаах. ССРС эбэтэр союзнай рес-публика Верховнай Совете забастовканы ыһыты бол-досун уһатар эбэтэр иһи-кыга дьэри болдосхо эрэ тохтодор кыһтаах.

Сөп буолар аһылык бэлэмнэнэ

Оройуонка 32969 тонна от соботуопкаланан сезон-наабы сорудах 97,1 быры-һыан толорулуна. Дорох-хой аһылык бэлэмнээ-һингэ ордук хоннохтоох-тук «Мындааайын» уонна Субуруускай аатынан сов-хозтар үлэлэтиһэлэр. Бу сов-хозтарга оту бэлэмнээһин-гэ тирдирлибит сорудах уһааннарынан 130,9 уонна 102,4 бырыһыан толорулу-на. Атын совхозтарга үлэ түмүгэ манньык буолла: Карл Маркс—85,5, Эрилик Эристыкин—98,2, «Чурапчы»—79,6, «Мугудай»—81,3 бырыһыан. Ордук үчүгэй-дик Эрилик Эристыкин аа-

тынан совхоз Хайахсытаа-бы уонна Холтоһотоһу от-делениелэри үлэлэтиһэлэр. Хөлөбүр, хайахсыттар се-зоннаабы сорудахтарын 121,8 бырыһыан толорду-лар. Холтоһолор эмиз аһардылар. Оттон чакыр-дар баара-эрэ 71,4 быры-һыан, хадаардар 97,7 бы-рыһыан (49 т тийэбэтэ) то-лорон совхозтарын биллэр-дик тегиски тартылар.

Оройуон хаһаайыстыба-ларыгар 18272 тонна сиилэс бэлэмнэнэ тирдирлибит былаан 117,4 бырыһыан то-лорулуна.

Р. СОФРОНОВА.

ТӨЛӨҮТҮҮ СИТЭ ТЭРИЛЛЭ ИЛИК

Алтынны 9 күнүгээһи туругуна оройуон совхоз-тарыгар күһүкү уотууга баара-суога 1790 сүөһү ту-руорулуна. Бу былаанам-чыт сүөһү 63,9 бырыһыа-ныгар тэһиһэр.

«Мындааайын», Субу-руускай аатынан совхозтар-а уотууга былаанамчыт сүөһү контингенын туһаан-даһынан 125,100 быры-һыан туруордулар. Үлэ манньык тэрээһиннээхтик ыһылларын түмүгэр ки-һилэр государствоса тутта-рыллар хас биһирдиги сүөһү-һыһынаах орто ыһааһынын 125 кг тирдэллэригэр би-һиги саарбаһааһаппыт.

«Чурапчы» совхозка уотууга 422 сүөһүнү бэрт соругутааһыта туруордулар. Оттон Эрилик Эристыкин аатынан совхозка 700 сүөһү күһүкү уотууга туруорулулаахха эбит буолаһына баара-суога 146 төбө туруорулуна.

Күһүкү уотуу үлэһэ совхоз Холтоһотоһу уонна Хайахсытааһыи отделение-ларыгар эрэ саһаланна. Карл Маркс аатынан сов-хоз бу үлэни ыһаан тэ-рийбэтэ. Манна күһүкү төлөһүтүгэ 135 сүөһү ту-руоруллан сорудах 30 бы-рыһыан эрэ тутуһуллан иһэр. «Мугудай» совхозка билигин даһыны былаан-наамыт 88 сүөһү уотууга ситэ туруорулла илик.

Оройуон совхозтара сыл түмүгүнэн эти государ-ствода туттарыга былаан-ны ыһааһынан толорбот кутталааһтар эрэйэр, бы-һаарыһаах күһүкү уо-тууга суолта биһэрбэтилер дьон быһаччы атарбиттэр тийэһэ кэмкэ хамсатыы-лаах дьаһаллар ыһыллыба-һаһтарына, хаһыны орда-өссө этан биһэрэр турук-таныа.

А. МАКАРОВ.

ССКП райкомун бюро-та быһылгы кыстыкка сүөһүтүн ыһыллар бо-родууксууһун дэлэтингэ оройуон үлэһиттэрин со-циалистической эбэлээ-тиһтиһэлэри биһирээ-

ССКП РАЙКОМУН БЮРОТУГАР

тэ. Бюро райсовет не-полномун, ОАПХ-ны, профсоюзтар райкомна-рыи, совхозтар партком-нарыи, оройуон ман-гайгы сүһүөх, сыһтаа-

бы партийнай, профсоюз-най уонна комсомоль-сай тэрийтэлэрии бу эбэлээтиһтиһэни хас биһирдиги үлэ наһлэти-

ыгар кыһыны дьүүлэ-һини тэрийэллэригэр иһинээ хас биһирдиги коллектива кыстыкка чо-пчу соругу туруорунарын ситиһэллэригэр эбэлэ-һэстээтэ.

Оройуоннаабы XXXIII комсомольской конференцияба
ЫБСЛКС РАЙКОМУН ТЕЗИСТЭРЭ

Бу даял сэтгэний 11 нүгүгэр оройуоннаабы XXXIII комсомольской конференция ытыллар. Конференция бэбизэкитигэр ЫСЛКС райкомун уонна оройуоннаабы комсомольской тэрилтэ ревизионнай комиссиятын өтчуоттара, ЫСЛКС райкомун, ревизионнай комиссия сака састааптарын, уобаластаабы комсомольской конференцияга делегаттары быһбардааһын көрүлүүхтэргэ.

Билигін ЫСДЛКС дайнома бэйэтин сүүрүн соругу-
нан комсомол Устаабын, Программанын бырайыанта-
рылар, обкомол сүүрүн политической сорунтарын тезис-
тарнаар олобурен бэйэтин политической платфор-
манын чуолкайдаанын туруорар. Бу буолаары турар
бымбардарга ыччаты кытта улэзэ денник суолу туту-
парбытын чуолкайдыахтаахпыт.

Комсомольской полит-үөрэх ис хоһооно, ытыллар таһыма олус намыһах. Ыччат ейун-санзатын түмэ тар-дым, бататан, полит-үөрэх форматын уларьтары ээ-йэр. Манна бадалаах ыччаты табан политической дис-куссиянын кулууптары тэрийһээх сөл. Ити кулууптар-тан хайыах, радио нөкүө ыччат инигэ арагьатыгэр ком-сомольской тэрилтэлэринэн тахсын соруга турар. Оч-чосо эрэ сөптөөх идеяны-политической үлэ ытыллар кыахтаах. Манна ордук тэрилтэлэр, фермалар кыһыл муунуктарын, истигэнэ хайыатын, агитационнай плакат-тары туһаныы көдүүстээх буолуо этэ. Полит-үөрэхтэр-гэ лекциянан эрэ муунурдьаны билгин да баар. За-нятиелар көдүүһү бэрижэлэрингэр комсомольской тэ-рилтэлэр болсомтону уурбаттар. Методической киин-нэр үлэлэрэ нэстүбэт. Отчуоттуур кэмгэ лекторской үлэ олус мөлгөхтүк барда. Ол курдук, ыччат болсомто-тук тардар интэриэсиний лекциялары комсомольскай уоһунттар дэбаны, пропагандистар дэбаны сахпат-тарын тэргэ.

Орохуон экономякатын сайыкнарыга ыччэт орула
улахан. Производствo үлэнтэрин 70 бырыһыана—
эдэр ыччэт. Тыа халһайыстыбатыгар үлэнтэтэр үлэ-
пир, олорор үсүлүбуйалара мөлөһө кистэл буолба-
тах. Ордун ыччэт үсүлүбуйата ырахан. Ол да нһи
фермаларга үлэһит илии тийбэт, кистэһэ ыччэт төл-
лөн үлэлэһэт.

Сүрүн хайысханай бааһинай хаһаайчистыбаларыш кооперативтары тэрийн буолуон наада. Маны таһынан оройуон экономикатын сайыннарыга улахан оруол эдэр специалистар ылыахтаахтар. Кинилэр интеллектуальной кыахтарын туһаныахха. Итиннэ биир суолу нан научнай-производственной тэрилтэлэрин, эдэр специалистар кулууптарын тэрийн буолуон сөп. Эдэр специалист аһымкылаахтын үлэниригэр толору кини бы биэриэххэ. Манна дэбэтэн тыа хаһаайчистыбатын специалистарын оскуолаттан сөбүлөөн бэлэмнээһин бириэмэ көрдөбүл буолбутун бэлэстиир наада.

Совхозтар комсомольской тэриятлэре ыччат нэти-
риэтин иһин дьин-чахчы охсуслаттар, ыччакка авто-
ритет ыла иликтэр. Туох-ханык мининэ, ыччат-ком-
сомольской коллективтар үлэлэрин сүрүннүөх кэригэ
нээхпит. Оройуонга отчуоттуур кэм сөзөлөнүһүтүгэр
36 ыччат-комсомольской коллектив баар эбит буолла-
гына, билигин 22 үлэтир. Манна барыта 250 ычча
баар «Маяк» (Толоон), «Дьулуур» (Чакыр), Кыстык
Кугда I, Кыстык Кугда II (Болугур), Кырыс I, Кырыс
II (Хөдөөр), «Аартык» (Үрэх Күөрэ) отчуоттуур кэмгэ;
бэйэлэрин үрдүк производственной көрдөрүүнэрин
общественной да үлэлэринэн холобур буолон нэли-
лэр. Манньык коллективтары сайыннарыы билигин сагэ-
формаларга наадыыра саарбада суох. Бу коллектив-
тар иһи ардыларыгар социалистической куоталаһыы
баһынар үтүс өртүгэр профсоюзной тэриятлэрини
оройуонка, республикада ытыллар куоталаһыылары
затылыыр.

Мангын бэлгэмнхны хонхуу үлэнгэр эмнэ көрө
бүт. Холобур, общественной сүөлү аһылыгын бэлэмнээ
һингиз сүрүннээн ыччат үлэннir. Ааспыт кураан дыйл
ларга оройуон үлэнһиттэрэ атын оройуоннарга, Ам-
унгуор отгооһуннарыгар комсомольской тэриһтэлэ
кырата суох оруулу ылбыттара. Ол эрээри манна ыч-
чат-комсомольской звенолары, сводная этэрээттэри
уонна киһилэр иһки ардыларыгар куоталаһыны тэри-
һингиз ситэтэ суох үлэлээн кэллilбит.

Оройуонга бастыггарынан «Мундагаайы» совхоз-комсомольской звенолара буолаллар. Кинилэр былырын «Эдэр коммунист» хаһыат редакцията уонна республика Госагропрома ытытар «Көмүс хотуур» социалистическай куусталышларыгар Лена илин эгэри нэһии оройуоннарга иккис мистэбэ тахсыбытара.

Оройуонга кэлин кыра участктары сайыннарыныг болдомто улаатта. Партия райкомун VI пленумугар райсовет VIII сессиятыгар, комсомол райкомун IV пленумугар бу бөлпүрүс анаан-минээн дүүүллэннлибит.

Оройуонга «Программа—10» диэн кэлим программэ ыдылынна. Бу үлэсэ үтүс комсомольскай таркытэлэр активнайдык ытталлар. Оройуоннаагы XXII комсомольскай конференцияга Хайыях отделенията ычат-комсомольскай тууунан биллэриллибитэ. Ол эрэри үлэ аҥардас комсомольскай десаннары, үлэһиттэри ытыһынан эрэ мугурданын. «Программа—10» туолуутугар ыһыныах интэриэһи үөскэти соруутара тураллар.

бүтэцтэй, хөгжсөн эдийн засагтай, өндөр ажлаар дамжуулан орлогоо олгодог байсан ч гэсэн оройуоннаас ийнхүү салж, өөрсөдөө бие даасан ажиллагаа явуулж, өөрсөдөө өргөжүүлж, өөрсөдөө өршөөл хүртэхийг зорьсон байна. Энэ үйлчилгээний төлөө тэд өөрсөдөө өргөжүүлж, өөрсөдөө өршөөл хүртэхийг зорьсон байна.

Дирингэр, мангнык улахан д'агалларга эрэ бигиги бэйэ-бит ылахпытын толору туһанабыт, комсомольскай активы түмэбиг. Оттон бигэтик үлэлиир дискотекалар ыччат кулууптара оройуонга олус абыдаһтар. Хайах-сыптаабы дискотеканы, Дирингэрэби ыччат кулуубун, илэрээ сыл үчүгэйдик үлэлиин сылдыһыт Соловьев сыхтаабы комсомольскай тэрилтэтин кулуубун эрэ өөт-төлүмүөхкө сөп. Оройуон киинигэр «Чарага» кулууп үлэтин үчүгэйдик саалаан иһэн уота-күөһэ үмүлүннэ.

Билигин биднээс ыччэг, сынныалагын тэрийгэргэ бары кыахтар бааллар. Арай анал үөрэхтээх кадр-дер абыахтар. Онон комсомольской тэриптэлэр дьобурдаах ыччаты булан үөрэттэрээгэ көмөлөһүөх тээхтэр. Дьон өйө-санаага үлэрийбит кэмгэр ыччаг сынныалагын тэрийини анал үөрэхтээх кадрдар, ин-лиллэрэ-сабалыыллере ордук жодауустээх бую-луога.

Бийиги Чураалчыбыт култураны уонна искусстваны пропагандалааһынгэ республикада биллэр оройуон.
Ол тыһаан баран саха фольклорун ыччат билбэтэ, туһамата элбэк. Телеаннаах оҕолор бааллар. Дьыала норуот үгэстэрин, фольклорун үөрэтэнтэ сүтэр.

Билгийн үгүс оройуоннарга сага ВИА-лар, рок-группалар тэриллинилэр. Оройуонга «Пауза» (Хатылы) Хайахсытаабы, Сыллагаабы Культура дивэлэрин ВИА-лара ордук билэллэр. Ол эрээн республика таһымыгар тахса иликлит. Манна дьобурдаак ололорго таһа кыалларын кэмөлөһүү наада. Талааннаа иччэттар айар дьобурдарын сайыннарыга уумнаахтык үлэлнэххэ.

бичагтар өртүлэрттэн буруу оигоруу, общественнай бэрээдэгн, кэни, итиригээниг тахе турар. Ис дыгала оройуоннааы отделигар сүл аайы со-
хуоннай сөөстөрүн ситэ илин 50-тан тахсалыш ас-
учуокко турар. Ханна да үлээлээбэт, үөрэммэт иччаг-
тар бааллара дыксыннээр. Комсомол райкома бу-
итээбэстэри туоратарга ситээ сүөх үлээнир. Дружин-
никтар оперативнай комсомольской этэрээттэрин
оройуоннааы штаба общественной бэрээдэгн тупса-
рыгга көмөнү оигорбото. Отчуоттуур хэмин-
абылхак ахсааннаах рейдээри, быстах дыаһаллары
дүүһүрүстүбүны, 3 семинары өөхлөтөхкө, былөөн-
наах үлэ барбата. Дыкнэр, штаб ити үлэни сүһүө-
бэр тууруор ыккыттаах. Бастаган туран, манна МСК
секретардарын тус бэйэлэрин эппитинкээстэрин үрдэ-
ткэххэ наада. Иккиннин, этэрээт хэһрээсчэтин сөөдөн-
подразделениеларын тэрийэр ордук буолуоба.

Авспыт сыллаарга комсомол райкоме оройуоннаабы спорткомитеты, профсоюзтар БСДФСО оройуоннаабы советын ышта быһааннаахтын үлэлээтэ. Спорт мас сабай буолуутун ситилингэ, оуоха материальной базин толору туһаныга сүрүн болжомто үүрүлүнэ. Дьон тардар, ыччаты түмэр мөһнүк дьаһалар ыштылыннар: кыра уаастактар олохтоохторун культурага, спорка көрсүтүүлэрэ, оройуон футболга күрэхтэһинтэ, мини-футбол турнира, саасны комплексиной спартакиада. Сима Сергеев биринигэр озолотон оройуон тустууга аһаас чемпионата. Итилэри тайынан көхтөөстөр, доруобуйа күннэрэ ыштылыннар.

Ыйчаты байынаннай-патриотической иттигиз сорох үл
ыштылынна. Оскуолаларга, нэбилэиннээс оройуон ү
дүнэн элбэх секциялар, курулуостар үлэниллэр. Сы
айы хардарыта «Орленок» уонна «Зарница» оонньу
лар ыштыллаллар. Спортивной албан аат музейа үлэ
лиир. Ветераннар советтарын көбүлээгиниэни оро
йуон комсомольской тэрилтэтин историята, комсомо
летоһиэ сурулла сылдьар. Сэри, үлэ, комсомо
ветераннарны кытта көрсүһүүлэр буоллулар. Бир
оскуолаларга ветераннары кытта шэфтэһини олохто

мута. Ол эрэри хомсомол райкома ыччаты байыи-
ней-патриотической нитингэ билигин даваны сөптөөх
болсомтоху уурбат. Үгүс призванниктар эт-хаан орту-
ни сайдыышара мөлтөх. Ыччат норуот үгэстэрин ыгы-
таабат, билбэт. Былааннаммыт техническэй курулушук-
тар, байыенней кулуултар тэриллибэтилэр. Ааспыт 3
сылга байыенней-патриотической лаагыр үлэлээбэтэ.
Военкомат, профсоюзтар БСДФСО оройуоннаабы со-
ветэ, ыБСЛКС райкома ылыммыт былааннара үксэ ну-
маасыга хаалла.

Улаарыта тутуу, демократизация үөннэ ийитиннэрэн- биллэрэн ийинэ нэмгээр хайыат, олохтоох радио оруул- ларэ ордуу үлээтэ. Ол эрээрнэ комсомол райкома үч- чаты кытта үлэсэ хайыат трибунатын туяна сатаабат. Хомойуох ийинэ, арыйах ахсааннаах үстатыаларыннэ бн үлэйт мугурдунна. «Комсомольской прожектор» бн үлээх баар итээстэри ийитиннэрэн- биллэрэн испэт. Проблеманы көтөүү үччэт бидингнэ кыһалгатын, кини оройуон общественнай олодор кыттыатын тулуун, үч- чэт хамсааһыныгар комсомол позициятын сүрүйүү ба- рын комсомольской тэркитлэр болдомтолорун тас өр- түгэр хаалла.

Бу дэгл от ийин I нүүнээснэн 2467 комсомол чиглэнэ 47 мянхайгы сүлүүх, 25 сыхаабы комсомольской тэрлгээргэ үчүоха тураллар. Отчуот-туур хэмгэ райком сэтгэ пленума буолла, бюро 28-та мужьахтаата. Олорго комсомольской үлэни тэрийнэгэ II секретарь отчуота истилинэ. Оро-йоннаабы комсомольской тэрлгэ ахсаан өртүнэн сүллата дэрийаан иһэр. 1986 сүлгэн 537 комсомолец көбүрээтэ. Уопсайаан, ычаты комсомолга ылаы проблема дьохуннаах, олохтоох кэспэтинни эрэйэр.

Быыбарданар оргоннор оруолларын үрдэтии болсом-то киннигэр туруохтаах. Комсомол райкомун чилиэн-нэрин пленумнарга кыттыылара ортотунан 68—70 эрэ бырыһыан. Ылыныллыбыт уураахтары олоххо киллэрин-гэ райкомол чилиэннэрин кыттыылара олус мөлтөх. Комсомольскай соруудахтары толорууга, крити-ческэй атыннар туоратыыга эмнэ үлэ мөлтөхтүн тэ-риллэр.

Кадрдартан комсомольской улз бйанчы тутулуктаах. Отчуоттуур кэмгэ секретардар бари тэрилтэлэргэ уларыйдылар, ол ийигэр сорохторго үстүүтэ-түүргүүтэ. Кадрга солбугу бэлэмнээһини көлүөнэлэр уларыйышларын нитта дүүрэллэххэ наада. Комсомольской тэрилтэлэр секретардарыг солбугу бэлэмнээһини дьаалатынан үбүннэрибит сатамат.

Кадрдар ортолорулар коммунистар аыйахтар. Комсомольская тэрилтэс 60 коммунист уонна партия чилиннигэр кандидаттар учуошка тураллар. Комсомолтан партияга үүнэрин сылтаан сыл ачаан иһэр. Ус СССР чилиннигэр кандидат партияга киирээрт анкаастаннылар. Бу дьонго кандидатска стаһы барар хэмизигэр сөптөөх болгомото ууруллубата, көмө оҥоруллубата.

Осгуула реформатын олоххо киллэрингэ үэрэнзэччлэр бастагы сүхүөх комсомольскай тэрилтэлэрэ бэйэлэрин хайамнылары, болбомотолорун уураллар. Кинилэр бэйэни салайыныны осгуула олобор киллэрэ сатыллар. Онуоха бастатан Дирит, Одьулуун, Чуралчы өртө осгуулаарын, интернат-осгуула магнайгы сүхүөх тэрилтэлэрин ааттатыахха сөп. Полкт-нулуутари, бэйэни салайыны куннэрин, араас бизчэрдэри, конкурстари, керүүлэри ыттыы үгүс өртө осгуулалар комсомольскай комитеттарынан сүрүннээр.

Оскулалар комсомолчтарын инжилгэр элбэх проблемалар тураллар: оскулоны сэлэйиыга үөрэнээччилэр ороолларын үрдэти, инжилгэр үөрэтин процесһын тэрйиыгэ кытылары, о. д. а. Ону тэгэ улахан итэбэстэр комсомолга үүнэриниыгэ, бэлэжнээһиниыгэ эмиз бөөллар.

Оройуонга 1200-тэн тахса пионер 20 дружинаба түмүллэлэр. Оройуоннаабы пионерский тэрилтэ бэйэтэ тусла счетнарын систибиит. Бу 70003 счетка кирибит харчы пионерский активы үөрэтэргэ, араас диалларга ытарга көмө буолуоса. Пионерский программа быһытынан, бу үөрэх дьылыттан саралар дружиналар икки ардыларыгар күрэхтэни ытыллыахтаах.

[illegible]

СЫҢА-СОҢО СЫЛДЫБАТ ДЬОН

Бу снимоктарга көрөр ички киһигит—арандаа киһибит биһр коллектив үлэһиттэрэ. Матрена Алексеевна Коркина (үөһээ)—коллективка старшайдара, оттон Семен Семенович Макаров киһи салаататынан үлэһипир. Киһилэр олус тапсаллар, биһр кыра хамсаһыттан, тыл быһааһыттан бэйэ-бэйэлэрин өйдөһөлөр.

Быйыл бу коллектив Хармавайыга сайылаабыта, 110 түнүгү бургунаһы ыабыта. Онно С. С. Макаров бостуунтаабыта уонна үлэтин быһыгыгар эбии аһылыгы бэлэмнээбитэ, шассинан нэммит үтүү заводка таспыта. Киһилэр тулпут тигэ-бэлэриттэн сыл устата 163 тонна үтүү ыахтаахтарын тобус ый түмүгүнэн 144 тоннаан толордулар, ол иһит-

тэн 97 тоннатын сайыгыгы түөрт ыйга ыабытара.

Билигин Семен Семеновичтаах аренда суолутта кыстыыр Арсаа Нама хотонугар иккиз буолан фуражирдыппыр. Ыланьыктарга уонна субаннарда сарсыарда ахсын тус-туһунан оту төрөтөн биэрэллэр. Ити түбүктэриттэн быыс буллахтарына, коллективтарын атын быстах үлэлэриттэн эмиэ туора турбат дьон.

—Быстах үлэлэргэ соруйсар дьонум С. С. Макаров уонна И. И. Собакин,—дир старшайдара Матрена Алексеевна.—Киһи тылын ылымтыалар уонна сыһа-соһо сылдьааччылар суох. Уопсай үлэ-хамнас үчүгэй буоларыгар улахан баалаах дьон.

П. ОКОНЕШНИКОВ.
Автор фотота.

Оскуола реформатын—олоххо!

ДИРЕКТОР САТАБЫЛА УЛАХАНЫ БЫҢААРАР

Уопсай мунньахтарга бэйэбит телебит диэбитэ. Биһиги сайдыылаах, үрдүк культурулаах дьон буола үүнэр туһугар ханнык секцияларга, куруһуоктарга сылдьахтаахпыт, дьырыктаахтаахпыт туһунан билиһиннэрбитэ. Омос көрдөхкө кылгас бу билиһиннэрин, кэлин өйдөөтөхкө, оскуола үлэтин-хамнаһын бүтүннүүтүн сүрүннүүр маңдыр программа буолан тахсыбыта. П. К. Дьячкова тэрийбитин курдук оҕолору бэйэлэринэн салайтарары, бэйэлэрин боллуруостарын бэйэлэринэн быһаартарарга үөртүн киһилэр дьонумсуйан, смала-соруга суох сылдьалларын тохтотон, табырыстарын, оскуола коллективын иккигэр элпити-кэстээх буолалларыгар, кылгас, оскуола чизин өрө туталларыгар үөртэр оскуола иһигэр бэйэтэ туспа оскуола буолан тахсыбыта. Киһи куруһуоктарга, секцияларга улахан болсомтону уураа эмиэ мээһээ буолбута.

Павел Кузьмич оҕолору кытта үлээ, куруһуоктары салайыыга түбэһэх дьону буолбакка, талаллаах дьону сүүмүрдүү, үлэлэтэ сатыыра. Ол курдук, биһээ ырыа, хор куруһуокун хулууп үлэһитэ кыыс салайбыта. Киһи хас бырааһыннык ахсын элбэх оҕону хабан куоластарын арааран ыллатара. Онно мин билбитим ырыа күүһүн, киһини төрдөр, умсуғутар алыбын. Үгүкүү куруһуокун Саха театрын үгүкүүһүтэ К. В. Посельская салайбыта. Оттон драмкруногу ахсыс кылгас үөрэнээччигэ Никита Корякин үлэлэппитэ. Киһи кэлин Саха театрыгар киһи артыска үөрэнэ сылдьыбыта. Биһиги драмкрунокулут оройуонна орто оскуолалар самодетельностарын көрүүгэ «Маарыкчаан иччэттаран» пьесаны оонньоон, бастаан турар. Павел Кузьмич Диринг оскуолатыгар директорды кэлээн иһинки Чуралчы орто оскуолатын салайбыта. Оттон биһиги оскуолабытыгар биһргэ үлэлээбит физрукун А. И. Потаповы илдьэ кэлбитэ. Алексей Иванович кэтиһиннэрэ барбата, хэлээт да волейбол, футбол, дьапта курдук маассабай оонньоолору тозо тартан илбиспитэ. Биһиги директор-быт спорт эги-хааны сайыннарарын таһынан бэйэ ба-

батын, дьулуруун биһр сылга түмэргэ, ылыммыт сору-гу тигээр тигээргэ, коллектив чизин өрө тутарга үөртэр үтүөкэннээх оскуола буоларын эрдэттэн өйдөөн, оройуон биһр бастыг фиаругун бэйэтин оскуола-тыгар илдьэ кэлбитэ да элбэги ээр дии саныыбын.

А. И. Потапов үлэлээбит ички сылын иһигэр чэлчэки атлетикага, националь-ней оонньоолорго, волей-болга республикага киһрэн оройуон чизини көмүскүүр бэрт үгүс спортсмены ил-тэн таһаарбыта. Оччолорго республикатааһы күрэхтэ-пиклэр уопсай түмүктэри-нэн биһиги, чуралчылар, үксүгэр бастырыбытыгар өкөтө үлэһэн.

Биһиги сорох директор-дарбыт үксүгэр уопсай ты-лынан сүрүлүбүт былаан-наах буолааччылар. Омос көрдөхкө, бу былаан нау-чнай тылынан сүрүлүбүт, ханан даһаны дикэти кил-лэртэ былаан курдук. Оттон сыһыан көрдөхкө, эмиэ да үрдэ-анна бил-либэт, ханнык даһаны ик-тэр-үөртэр биһр уопсай линияны тутуспат, онтон-мөнтөн одон-додон ылым-лыбыт дьаһаллардаах буол-лар. Онук былааннаах ос-куолаларга төрөппүтү кыт-та сибээс, комсомольскай олох, оҕо бэйэни дьаһаны-тын, о. д. а. курдуктар куолутугар эрэ ыытыла-лар, үгүс дьаһаллар ыытыл-лыахтаахтара планаркада сактарды биллэн соһууу-амүрүү буолар, оһыты атастаһын, учууталлар тустаах үлэлэрин үөрт-ти курдук хайыскалар олох да умууга хаалаллар. Мөн-нүк оскуолаларга устунан үлэ-хамнас кыаллыбата ба-һыйан, үксээн барар. Ди-ректор өртүтүн «ырахан коллективтаах оскуола эбит», «эбэтэр мин, эбэтэр эн буолуон», «үлэлээбэт буоллаххына сайбылаан-кыаһын аҕал» диин тыллар иһиллэр буолан бараллар. Оскуола иһигэр дьыала итинни эрэри, таһыттан көрдөхкө, оскуола үлэ ортуйан олохторун курдук. Көрдөхкө, биһр да учуутал олохто, кыһээ 7-8 чааска дьэри махсаллар. Ол эрэ-ри үөртэр-иһигэр үлэ бары-та быстах кылаас чаастарын, мунньахтары, нэдиэлэлэри, бырааһынныктары биһр-дидилээн штурмалааһынга, ситимэ суох хампааньыа кур-дук үлэлэргэ кубулуйан ба-рар. Маныаха туран, ыл-

лыыр оҕо наар ылымыр, үгүкүүүр оҕо наар үгүкүү-лүүр, старосталыыр оҕо наар старосталыыр. Бы-һый-майгы нэдиэлэ ахсын хатыланар. Хампааньа кур-дук ыксаллаах үлэлэргэ үгүс оҕо хабыллыбат. Ха-быллар оҕолор хал буолан хаалаллар. Оттон оҕо ор-ганизма ханан эрэ энергия-тын таһаарыахтаах диин үө-рэх ээр. Маныах оскуола-да илгэн үөрэнээччилэр, баҕа сатаан, маннай оҕо уруу-чунатын уорер, онтон оҕо таһагыгар сананар, табах-тыыр, уруоктарга сылдьы-бат, кыра оҕолору атаба-стык сатаан баран, муста сылдьан улахан дьонго да саба түһэр, арыгылыыр буо-лаллар. Түмүгэр, «төрөппүт иһитиэ куһаҕаны», «арыгы-һыт киһи оҕото туох аамыа буолуой», «төрөппүт өртүт-тэн хонтуруоп суох» диин тыллар аһаастык туттуллан бараллар. Оттон сорох дьон «олохпуг көңүлэ бэрт», «оҕолорго туох табыта барыта баар», «киһи, телекисор барыта төт-төрүгэ үөртэр» диэхтэрэ.

Төрөппүтэр, дьынгинэ, оҕолорун кыратык даһаны ырыаһаан толкуйдуу илик кэмнэригэр, кыра савастары-гар оскуолаҕа аҕалаллар. Оҕону иһиги сиккэй тигэ-тэттэн араас фигуралары айан оһорууга тэһинэр. Оҕолору сөптөөх ситиман сайыннарыаха, нүлэхтээ, үөртэһтээ сөл дии саныы-бын. Оскуола диин—олох хараабыла. Бу олох хараа-былын рулун иһиг кыаар халлаан сулустарын сатаан ааһар, дириг дөһөй дьу-лааннаах харгы таастара ханна сыталларын билэр эрэ киһи салайахтаах. Ону билбэт киһи, төһө да бу ха-раабылы кырааскалаабы-тын, солотуулаабытын иһи, ханна эрэ өлүү өйөһөр ан-һан биэрэр аналлаах.

Кырдыаҕас дьоннор, би-һиги, урукку эдэр савас-пыт кэмнэрин тутсаран, кыргэтэн кэлсин илээх-пит. Ол эрэри Диринг орто оскуолатыгар Павел Кузь-мич Дьячковай директо-рынан кэлээһиттэн ыла нэһиликтэринэн аҕааннаһан охсуһуу, интернет, дөгдом оҕолоро диин хайдыһан мунуук-мунуук аайы сикки-тэһи аһыаабыта, суох буолбута диин ис сүрэхпит-тэн бигэргэтэһиппи баҕара-бын.

И. ТАРАБУКИН.
Мэлдьэхси.

Статистика оройуоннааҕы отдела иһитиннэрэр

Сүөһү иһитиэ: 1989 снл алтынны 1 күнүнээҕи сводка

СОВХОЗТАР	Сүөһү ахсаана																			Эти государственна атылаһын (центнер)			Үтү государственна атылаһын (центнер)			Биһр фур. ынах-тан үтү ылаһы (кг)			Сүөһү өлүүтэ		
	ынах сүөһү		о. н. ынах		сылгы		о. н. биэ		атылаһын (центнер)			атылаһын (центнер)			тан үтү ылаһы (кг)			Сүөһү өлүүтэ													
	1989 с. былаан	туолла	1989 с. былаан	туолла	1989 с. былаан	туолла	1989 с. былаан	туолла	9 ый-даах былаан	туолла	1989 с. +	9 ый-даах былаан	туолла	1989 с. +	9 ый-даах былаан	туолла	1989 с. +	ынах сүөһү	о. н. ньири	сылгы											
Карл Маркс	1500	1980	600	633	900	1295	570	561	240	296	-66	7820	7370	+1043	1437	1723	+452	77	43	10											
Субуруускай	2100	2276	840	789	1700	2020	932	925	460	858	+264	10570	9206	-101	1373	1209	-139	130	42	12											
Эрилик Эристин	4500	5120	1740	1701	2710	3542	1700	1583	960	1341	+92	19290	18352	+1405	1275	1235	-42	244	180	28											
«Чурапчы»	3400	3908	1200	1116	2000	2476	1200	1237	529	914	-294	15294	14074	+2027	1296	1298	+232	133	103	18											
«Миндабаайы»	2760	3072	950	958	1800	2519	1000	1039	630	861	+469	11200	12146	+1149	1309	1601	+237	80	61	14											
«Мугудай»	3100	3539	1160	1138	2200	2627	1250	1238	1030	1250	+257	13800	14201	+442	1322	1444	+122	94	58	37											
Оройуон үрдүнэн	17360	19895	6450	6335	11310	14479	6652	6883	3849	5555	+757	77974	75349	+5965	1320	1375	+55	758	487	119											

